

Drobné a osobní zprávy

Výhled nových národních kulturních památek v Plzeňském kraji

V projevech staré hmotné kultury, zejména architektury a děl výtvarných umění nebo uměleckých řemesel v západních Čechách lze pozorovat dosah přímého působení nejen vlivů domácích, ale i z ciziny, zejména ze sousedního Bavorska. Přesto se nedá říci, že by památkový fond v Plzeňském kraji byl oproti těm v jiných regionech České republiky něčím docela výjimečný. V každém případě zahrnuje všechny hlavní druhy památek. Jde přibližně o 3 200 nemovitých kulturních památek (především budov a pozemků), sedmdesát jedna památkových rezervací a zón městského, vesnického nebo krajinného typu, ochranná pásma a téměř 5 000 kulturních památek movitých.

Nejvýznamnější kulturní památky jsou prohlašovány vládou na návrh Ministerstva kultury za národní

kulturní památky. V Plzeňském kraji je jich dvacet dva. Patří mezi ně například pozůstatky starobylého hradiště *Hůrka* u Starého Plzně, hrady a jejich zříceniny Přimda, Velhartice, Rabí nebo Švihov, zámek v Horšovském Týnu, zámky Kozel, v Manětíně, Červeném Poříčí nebo Týnci, bývalé kláštery v Plasích, Kladrubech a Chotěšově, kostel v Čechovicích, katedrální kostel sv. Bartoloměje v Plzni včetně *Plzeňské madony*, jízďárna ve Světcích u Tachova, vodní hamr v Dobřívě, Vchynicko-tetovský plavební kanál na Šumavě, selský dvůr *U Matoušů* v Plzni-Bolevci a jiné.¹

¹ Zámek v Týnci (okr. Klatovy) byl prohlášen v rozsahu hlavní obytné budovy za národní kulturní památku v roce 2014 stejně jako Vchynicko-tetovský plavební kanál (opět okr. Klatovy). *Narřízení vlády České republiky č. 106 ze dne 28. května 2014 o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky* [§ 1 odst. 1 písm. c) a d); účinnost dnem 1. října 2014].

Obr. 1. *Tasnovice (u Štítar, okr. Domažlice), ostrožna hradiště s kostelem sv. Vavřince. Letecký pohled od jihovýchodu. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto P. Braun, 2002)*

Obr. 2. *Potvorov (okr. Plzeň-sever), kostel sv. Mikuláše a hřbitov. Pohled od jihozápadu. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto S. Plešmíd, 2013)*

Obr. 3. *Kaceřov (okr. Plzeň-sever), zámek. Pohled od jihovýchodu. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto R. Kodera, 2008)*

Obr. 4. *Klatovy, kostel Neposkvrněného Početí Panny Marie a sv. Ignáce. Pohled v hlavní lodi směrem do presbyteria. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto R. Kodera, 2006)*

Obr. 5. Ostrovec (okr. Rokycany), budova čp. 12 – vodní mlýn. Pohled od jihozápadu. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto S. Plešmíd, 2012)

Obr. 6. Plzeň (Jižní Předměstí), obytný dům čp. 741 manželů Jana a Jany Brummelových. Pokoj s velkým krbem. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto R. Kodera, 2009)

Územní odborné pracoviště v Plzni Národního památkového ústavu je nositelem uplatnění odborných zájmů památkové péče v Plzeňském kraji. Letos si vytvořilo, po projednání ve své hodnotitelské a archeologické komisi a ve prospěch veřejné rozpravy na dané téma, ucelený názor na to, jaké další památky v regionu by se mohly stát národními kulturními památkami v časovém výhledu odhadem deseti let. Jejich seznam je uveden níže v základním rozdělení na památky nemovité (u dvou kultovních staveb se návrh současně týká jejich historického vnitřního vybavení) a movité.

Nejde o názor konečný. Právě naopak. Je v povaze věci, že seznam bude dále upřesňován a doplňován s využitím poznatků z dějin hmotné kultury a metod odborného hodnocení památkového fondu nejen v Plzeňském kraji, ale i jinde v České republice s vědomím nutnosti vyhovět požadavku vyššího řádu, aby soubor národních kulturních památek byl jako celek náležitě reprezentativní.

Výhled nemovitých národních kulturních památek

Plzeň (Jižní Předměstí), Velká synagoga
 Plzeň (Jižní Předměstí), obytný dům čp. 741 manželů Jana a Jany Brummelových
 Borek (okr. Plzeň-sever), polygonální stodola (poblíž skupiny budov čp. 4)
 Kaceřov (okr. Plzeň-sever), areál zámku
 Mariánský Týnec (okr. Plzeň-sever), areál cisterciáckého probošství s kostelem Zvěstování Panny Marie
 Potvorov (okr. Plzeň-sever), kostel sv. Mikuláše
 Soubor hospodářských dvorů cisterciáckého kláštera v Plasích (vesměs okr. Plzeň-sever): Hubenov, Kalec, Sechutice a Býkov
 Lužany (okr. Plzeň jih), areál zámku
 Rejštejn – Klášterský Mlýn (okr. Klatovy), vila čp. 4
 Klatovy, areál jezuitského kláštera s kolejí, školami a kostelem Neposkrvněného Početí Panny Marie a sv. Ignáce včetně vybraného movitého vybavení interiérů kostela
 Nicov (okr. Klatovy), kostel Narození Panny Marie včetně vybraného movitého vybavení jeho interiérů

Obr. 7. Plzeň (Jižní Předměstí), Velká synagoga. Pohled od jihovýchodu. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto R. Kodera, 2006)

Velké Hydčice (okr. Klatovy), areál hradiště a zříceniny hradu Prácheň
 Ostrovec (okr. Rokycany), vodní mlýn (budova čp. 12)
 Smědčice, Dýšina, Chrást u Plzně (okr. Rokycany a Plzeň-město), mohylové pohřebiště *Háj*
 Lhota (okr. Tachov), mohylové pohřebiště
 Stříbro (okr. Tachov), starý most s věží
 Tasnovice (u Štítar, okr. Domažlice), areál hradiště včetně kostela sv. Vavřince

Obr. 8. Oltářní archa Panny Marie Ochránitelky v Kašperských Horách. Deska znázorňující vraždu sv. Václava. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto R. Kodera, 2007)

Obr. 9. Tramvajový vůz č. 18 „Brožík-Křížík“ elektrické dráhy v Plzni. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, foto P. Domanický, 2008)

Výhled movitých národních kulturních památek

Dvojice gotických madon z klášterního kostela františkánů v Plzni

Skupina soch *Ukřižování* v kostele sv. Bartoloměje v Plzni

Votivní deska Kašpara Kašpárka v Plzni

Tramvajový vůz č. 18 *Brožík-Křížík* elektrické dráhy v Plzni

Krucifix od Matyáše B. Brauna z cisterciáckého kláštera v Plasích

Oltářní archa Panny Marie Ochránitelky v Kašperských Horách

Chudenická oltářní archa

Svojšínská madona

Madona z Poleně

Jan Kaigl

K památkové obnově zahradního pavilónu v areálu kláštera v Chotěšově

Chotěšov (okr. Plzeň-jih) leží ve vzdálenosti přibližně 15 km jihozápadně od Plzně. Při důležité dálkové cestě z Čech do Bavorska zde vznikl někdy v období let 1202–1210 klášter premonstrátek. V roce 1782 byl klášter císařským dekretem zrušen a jeho majetek převeden na Náboženský fond. Roku 1822 klášterní panství zakoupil Karel Alexandr kníže Thurn-Taxis. V sedmdesátých letech 19. století si klášter pronajaly salesiánky, které setrvaly v Chotěšově až do poloviny 20. století; tehdy jejich místo zaujali vojáci Československé lidové armády. Později byla památka převedena na Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni, které ji spravovalo až do konce osmdesátých let 20. století. V roce 2010 byl areál bývalého kláštera premonstrátek v Chotěšově prohlášen za národní kulturní památku.

Krátce po roce 1989 klášterní areál přešel do majetku obce Chotěšov. Ta v něm také zahájila záchranné a obnovovací práce, které se kromě jiného soustředily i na takzvaný zahradní pavilón ležící mezi jihozápadní stranou konventu a někdejší správní budovou čp. 167. Uvedený pavilón je rozdělen do tří částí. Nejbližší k severu leží objekt čtvercového půdorysu s mansardovou střechou. Na opačné straně se nalézá další centrální objekt opět s mansardovou střechou (takzvaný rondel), tentokrát na půdorysu desetiúhelníku, jehož jednotlivé fasády jsou mírně proláklé a interiér na způsob haly je završen kopulí. V prostoru mezi právě zmíněnými dvěma objekty stojí spojovací křídlo postavené do oblouku a opatřené sedlovou střechou. Původně se jednalo o budovu dvakrát tak velkou, než je dnes, která byla řešena symetricky k rondelu, jak je vidět na mapě stabilního katastru Chotěšova z roku 1838.

Pavilón si uchoval z velké části své barokní tvarosloví. Vznik stavby je určen dendrochronologicky do doby na přelomu čtyřicátých a padesátých let 18. století.

Rondel byl v 19. století upraven na sklad zazděním původních oken i dveří a přepatrováním pomocí vložené dřevěné konstrukce. Dílčí stavební úpravy pavilón prodělal ještě v padesátých až sedmdesátých letech 20. století.

Obr. 1. Chotěšov (okr. Plzeň-jih), areál bývalého kláštera. Letecký pohled. Zahradní pavilón je na snímku vlevo dole. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, b. a., kolem r. 2000)

Obr. 2. Chotěšov, areál bývalého kláštera, zahradní pavilón. Pohled od západu na část zadní fasády. (Foto K. Foud, 2009)

Obr. 3. Chotěšov, areál bývalého kláštera, zahradní pavilón. Pohled od severovýchodu. Stav před celkovým dokončením obnovy památky. (Foto K. Foud, 2014)

Od té doby až do roku 2010 už jen chátral. Zatékání do střechy a škodlivé biotické vlivy se negativně promítly do technického stavu památky.

Během opravy krovů a střech pavilónu v letech 2010 a 2011 se podařilo rozšířit dosavadní znalosti o jeho výstavbě. Zejména se jedná o nález malovaných prken, užitých jako bednění podhledu stropu mezi patrem a podkrovím: po odstranění hliněné mazaniny a prkené podlahy (ve snaze zjistit technický stav zhlaví stropních trámů) a následném vytěžení zásypu se zjistilo, že některá z nich jsou opatřena malbou s rostlinnými motivy. Nelze vyloučit, že tato prkna pocházejí ze staršího záklopového stropu, jenž mohl být součástí prvotní stavební etapy.

V roce 2012 byly opraveny fasády. Podařilo se při tom obnovit torzálně dochované architektonické tvarosloví a zdokumentovat barokní kamenné portálové ostění, patrně upravené (zúžené) již v době vzniku pavilónu. V roce 2013 byla provedena prozatím poslední etapa památkové obnovy. Týkala se východní fasády středního křídla a jihovýchodní a severovýchodní strany severního křídla. Neodmyslitelnou součástí akce byla rehabilitace okeních a dveřních otvorů a výroba nových slohových oken a dveří. Sekundární vnitřní dřevěná dělicí konstrukce byla odstraněna.

Část pavilónu dnes slouží pro prezentaci historické hasičské techniky sborů dobrovolných hasičů z jižního

Plzeňska. Dosud provedené práce přinesly zahradnímu pavilónu v areálu bývalého kláštera premonstrátek v Chotěšově nejen záchranu, ale i nové smysluplné využití. Za to patří obci Chotěšov naše poděkování.

Karel Foud

Výstava *Půvab dřeva v sakrálním prostoru*

Výstava se konala od prosince roku 2013 do letošního května v mázhauzu domu *U Zlatého slunce* v Plzni. Volně navázala na jinou fotografickou výstavu, kterou uspořádalo v rámci vlastního vzdělávacího cyklu pro veřejnost s názvem *Ze života památek* územní odborné pracoviště v Plzni Národního památkového ústavu během léta v roce 2013, aby upozornilo na starou krásu dřevěných, mnohdy již neexistujících staveb v západních Čechách. Fotografie, z nichž se skládala zimní výstava, pocházely opět z bohaté fototéky plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu.

Vybranými snímky se kurátorky výstavy pokusily obrátit pozornost návštěvníků k interiérum církevních památek s jejich velmi cenným historickým inventářem, provedeným takřka výlučně ze dřeva. Umělecká a uměleckořemeslná řezbářská práce byla na výstavě zastoupena fotografiemi oltářů, kazatelen, křtitelnic, zpovědnice, lavic, skříní, samostatných soch a dále drobných užitkových a liturgických předmětů, jako jsou například svícny, relikviáře nebo krucifixy.

Dokumentární, ale zároveň umělecké, vesměs černobílé fotografie daly na výstavě vyniknout historickým tvarům ve hře světla a stínu.

V převážně většině případů se výstava týkala předmětů odcizených ze sakrálních objektů v minulosti zloději. O jejich dnešním umístění není Národním památkovému ústavu zpravidla nic bližšího známo; s největší pravděpodobností tyto věci – kulturní památky nebo předměty kulturní hodnoty – stále existují. Výstava se stala příležitostí, byť jen skromnou, k tomu, aby se na ně docela nezapomnělo.

Lenka Koderová, Michaela Nováčková

Předvánoční exkurze památkářů do Nebílov v roce 2013

Stěny a strop takzvaného Tanečního sálu na zámku v Nebílovech u Plzně vymaloval na konci 18. století Antonín Tuvora tak, aby vznikla co nejdokonalejší iluze fantastního subtropického lesoparku a krajiny se zvířaty a antikizující architekturou. Jde o významnou památku dekorativistického pozdně barokního (rokokového) malířského umění.

S přihlédnutím k havarijnímu stavu zadní budovy nebílovského zámku včetně Tanečního sálu (obr. 1) byla nástropní malba sejmuta, a tak zachráněna v období let 1967–1969 restaurátorem V. Bergerem.

Akci komplexní památkové obnovy Tanečního sálu připravil Národní památkový ústav, jenž zámek v Nebílovech spravuje pro stát, v roce 2011. Tehdy se podařilo v její prospěch získat nejen mimořádnou finanční podporu od Ministerstva kultury, ale i restaurátorku Karin Artouni, ak. mal., která má velké zkušenosti s velkoplošnými transfery a restaurováním starých nástropních a nástěnných maleb a patří v tomto oboru mezi nejuznávanější odborníky v České republice.

Je pochopitelné, že restaurátorský výkon K. Artouni v Nebílovech vyvolal mezi plzeňskými památkáři živý

Obr. 2. Nebílovy, zámek, Taneční sál. Z exkurze památkářů. (Foto J. Kaigl, 16. 12. 2013)

Obr. 3. Nebílovy, zámek, Taneční sál. Iluzivní nástěnná a nástropní výmalba – část dvou stěn a stropu. (Foto J. Kaigl, 2013)

Obr. 1. Nebílovy (okr. Plzeň-jih), zámek, Taneční sál. (Foto b. a., asi 1943)

zájem. Byl pro ně příležitostí, jak se přímo seznámit s pracovními postupy restaurátora, jež jsou svým způsobem unikátní. Proto byly uspořádány v Nebílovech Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Plzni, hned dvě specializované exkurze. První z nich se konala 8. 10. 2012, při umístování transferů maleb zpět na strop Tanečního sálu. Druhá proběhla 16. 12. 2013, krátce po zdárném dokončení celého díla (obr. 2).

Obnovu Tanečního sálu v Nebílovech, jenž byl letos znovu zpřístupněn pro veřejnost, lze považovat za jeden

Obr. 4. Nebílovy, zámek, Taneční sál. Iluzivní nástěnná a nástropní výmalba – detail. (Foto J. Kaigl, 2013)

z největších úspěchů památkové péče v západních Čechách za posledních několik let (obr. 3, 4).

Restaurátorka K. Artouni byla nominována plzeňskými památkáři na cenu Národního památkového ústavu *Patrimonium pro futuro* za rok 2013. Na slavnostním předávání cen, které se konalo na zámku v Nebílovech právě v Tanečním sále 23. 9. 2014, jí byla udělena generální ředitelkou Národního památkového ústavu zvláštní (mimořádná) cena. Blahopřejeme!

Jan Kaigl

Památkářská dílna v Merklíně

Dne 4. 7. 2014 se uskutečnila v rámci III. tesařského sympozia v Merklíně u Přeštic první část jedné ze dvou letošních památkářských dílen plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu. Jejím cílem bylo získat základní představu o tom, jak vznikají kopie prvků historického krovu s využitím tradiční tesařské práce pod vedením mistra tesaře R. Kloučka.

Na úvod jsme se seznámili s pracovními nástroji, které tesaři při výkonu svého řemesla potřebují, včetně způsobu jejich broušení, a s typem a detaily krovu, jenž byl během sympozia vyráběn. Následovala prohlídka staré hambalkové konstrukce krovu stavení čp. 25 v Merklíně, kde vzniká muzeum se zaměřením na výuku a předávání tradičních řemesel, především tesařů a truhlářů. Během prohlídky nám R. Klouček vysvětlil principy těžby dřeva v zimních měsících v závislosti na lunárním kalendáři a techniku výroby dřevěných trámů. Na závěr měli účastníci akce možnost vyzkoušet si tesařské řemeslo; konkrétně se jednalo o práci na dlabech na vaznici a sloupku pro osazení pásku a na čepech pásku.

Navazující druhá část památkářské dílny zaměřené na historické krovy měla charakter série odborných exkurzí, které vedl Ing. J. Bláha, Ph.D., z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky Akademie věd České republiky a které se konaly od 15. 9. do 19. 9. 2014 na Domažlicku a Horšovskotýnsku v rámci kurzu *Dokumentace a průzkumy*

Merklín, III. tesařské sympozium a jednodenní památkářská dílna Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni. Ve skupince stojí zleva Ing. arch. T. Krošlaková, Ing. L. Tlustá, Ing. arch. P. Danda, Mgr. L. Hradilová, Mgr. A. Aubrechtová a Mgr. A. Ptáčková, památkáři v odboru péče o památkový fond. (Foto R. Klouček, 4. 7. 2014)

historických krovů, uspořádaného Sdružením pro stavebněhistorický průzkum.

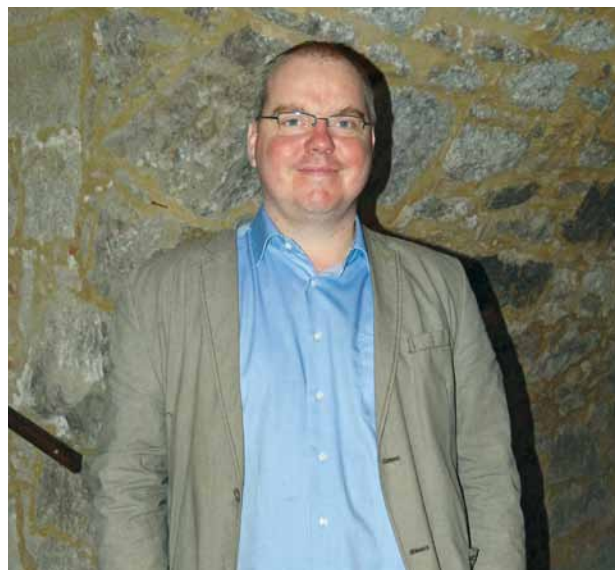
Alena Aubrechtová, Andrea Ptáčková

Nové ve starém

16. 6. 2014 se v rámci přednáškového cyklu *Ze života památek*, pořádaného již čtvrtým rokem územním odborným pracovištěm v Plzni Národního památkového ústavu, konala v domě *U Zlatého slunce* v Plzni přednáška PhDr. Richarda Biegela, Ph.D., ředitele Ústavu pro dějiny umění Univerzity Karlovy v Praze, s názvem *Nové ve starém*. Z pozice historika umění, památkáře a dlouholetého člena Klubu Za starou Prahu se v ní R. Biegel zaměřil na současnou architekturu vstupující do historického prostředí a na obecně zažitý mýtus o vzájemném nepochopení mezi architekty a památkáři. R. Biegel se nejdříve dotkl typologie českých a moravských historických měst a okolností vzniku památkových rezervací za minulého režimu, včetně metodiky památkové péče a tehdejšího přístupu vládních představitelů a pracovníků projektových ústavů k dědictví minulosti. Ve zbývající části svého vystoupení ukázal příklady dobré a špatné dnešní architektury v centrech historických měst, které systematicky sleduje právě Klub Za starou Prahu (klub každoročně uděluje cenu za nejlepší realizace, aby upozornil na to, že existují i pozitivní příklady uplatnění nové architektury v historickém městském prostředí). Ukázky přestaveb a novostaveb z období let 1990–2010 (především z Prahy, Brna či Lito-myšle) R. Biegel rozdělil do čtyř kategorií: *Nové ve starém*, *Nevratné ztráty*, *Za oponou* a *Živé město*. Navázal tak na stejnojmennou putovní výstavu, kterou kurátorsky připravil v roce 2011 ve spolupráci s Národním památkovým ústavem a Galeríí Jaroslava Fragnera v Praze.

Alena Křížková

R. Biegel hostem v Národním památkovém ústavu, ú. o. p. v Plzni. (Foto A. Křížková, 16. 6. 2014)

Leporelo Horšov – kostel Všechn svatých

V roce 2013 vydal Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, třetí svazek populárně naučné řady v edici *Památky západních Čech*. Jde o leporelo s názvem *Horšov – kostel Všechn svatých*, *Kulturní památka* (autor: Jan Kaigl, plnobarevná dvanáctistránková publikace formátu 9,9 × 26 cm, resumé v němčině a angličtině, 1. vydání v roce 2013, náklad: 1000 výtisků, ISBN 978-80-85035-42-1).

Publikace nabízí čtenáři slovem a obrazem základní vhled do poměrně složitého stavebního a uměleckého vývoje horšovského kostela v minulosti, jehož dnešní podoba zahrnuje prvky románské, gotické a barokní architektury. Nejdříve si autor všímá pozůstatků a půdorysného a prostorového uspořádání někdejší podélné tribunové svatyně horšovského arcijáhna přibližně z druhé poloviny 12. nebo z počátku 13. století; tato stavba se vyznačovala románským svislým zdívkem ze žulových kvádrů. Další kapitola se vztahuje k radikální vrcholně gotické přestavbě kostela v době kolem roku 1363. Právě z roku 1363 se dochovaly i krovy vysokých sedlových střech nad presbyteriem a chrámovou lodí. Gotická sakristie a věž nad jihozápadním koutem lodi vznikly jen o něco málo později.

Barokní stavební úpravy kostela v Horšově pocházejí z doby kolem roku 1740. Zasáhly především interiérem (například dvoupatrová nová západní hudební kruchta). Vybavení mobiliářem je pojednáno bohatou vrcholně barokní řezbářskou a další uměleckořemeslnou prací (hlavní oltář a dva boční oltáře, kazatelna s baldachýnem, varhanní skříň).

V hodnotě památky se významně uplatňují pozdně gotické nástěnné malby v sakristii z roku 1489. Mezi nimi strhává na sebe pozornost diváka podrobné znázornění legendy o sv. Barboře v celkem dvaceti pěti obrazech.

Poslední kapitola se týká obnovy památky v období let 2001–2005 a jejího dnešního využití. Kostel slouží už devátým rokem veřejnosti. Konají se v něm prohlídky s odborným výkladem, sváteční koncerty a příležitostně opět bohoslužby.

Leporelo o kostele v Horšově je k dispozici zdarma. Dostane ho každý návštěvník zároveň se vstupenkou na prohlídku památky v pokladně na státním zámku v Horšovském Týnu.

– vyd –

Vratislav Ryšavý sedmdesátiletý

Letos v říjnu se významného životního jubilea dožil náš dlouholetý kolega, historik umění PhDr. Vratislav Ryšavý. Narodil se 17. 10. 1944 v Mýtě u Rokycan. V roce 1962 absolvoval gymnázium (dvanáctiletou střední školu) v Rokycanech, pak studoval na Pedagogické fakultě v Plzni obor hudební výchova – učitelství. Po krátkém učitelském působení na Sokolovsku se stal v roce 1968 adeptem historie a dějin umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Studia dokončil v roce 1974 obhájením diplomové práce na téma *Světské stavby Františka Maxmiliána*

V. Ryšavý. (Foto L. Lohrová, 2010)

Kaňky. Neformálním vedoucím této práce byl přední český historik architektury V. Mencl; V. Ryšavý patřil mezi několik jeho posledních soukromých žáků.

Od roku 1974 jubilant pracoval jako historik umění především ve státní památkové péči (1974–1977 ve Státním ústavu památkové péče a ochrany přírody v Praze, 1977–1987 v Krajském středisku státní památkové péče a ochrany přírody v Plzni), ale i jinde (například 1987–1988 v Národní galerii v Praze). V březnu 1992 se vrátil mezi plzeňské památkáře, do tehdejšího Památkového ústavu v Plzni, kde setrval až do konce roku 2011.

Své poznatky z různých uměnovědných disciplín a schopnost trpělivě pracovat s archiváliemi V. Ryšavý zúročil v památkové péči zejména při stavebněhistorických a archivních průzkumech. Jím zpracované elaboráty průzkumů jsou dnes uloženy ponejvíce v archivu plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu a hojně používány v praxi.

Od devadesátých let 20. století V. Ryšavý soustavně publikuje. Předmětem jeho badatelského zájmu jsou dějiny výtvarného umění v širších kulturněhistorických souvislostech a dějiny architektury s důrazem na období baroka.

V. Ryšavý zůstává se svými někdejšími spolupracovníky v Národním památkovém ústavu ve stálém kontaktu. Od vzniku edice *Památky západních Čech* v roce 2011 je členem její redakční rady a jejím kmenovým autorem.

Do nadcházejících let přejeme V. Ryšavému jen to nejlepší, kromě jiného pevné zdraví a mnoho dalších badatelských úspěchů ve prospěch poznání hmotného kulturního dědictví v západních Čechách.

Výběr z bibliografie V. Ryšavého

- Kaple Nejsvětější Trojice v Novém Čestíně. In *50 let Galerie Klatovy – Klenová*. Klatovy, Galerie Klatovy – Klenová, 2014, s. 57–61.
- Neprovedený návrh kaple v Žerovicích u Přeštic. In *Památky západních Čech*. 3. Plzeň, Národní památkový ústav, ú. o. p. v Plzni, 2013, s. 97–99.
- Další možná interpretace stavebního vývoje tzv. Nového zámku v Hořovicích. *Památky středních Čech*. 2012, roč. 26, č. 1, s. 18–28.
- Kostel sv. Prokopa a trinitářský klášter ve Štěnovicích. *Zprávy památkové péče*. 2012, roč. 72, č. 3, s. 176–181.
- Lovecký zámeček Diana u Rozvadova. In *Památky západních Čech*. 2. Plzeň, Národní památkový ústav, ú. o. p. v Plzni, 2012, s. 59–62.
- Ostrov u Strážby – stavba, zařizování a výzdoba filiální kaple sv. Václava a Vojtěcha. *Zprávy památkové péče*. 2012, roč. 72, č. 2, s. 117–121.
- Původní plány pozdně barokní fary v Jesenicích. *Památky středních Čech*. 2012, roč. 26, č. 2, s. 39–40.
- Ke stavební historii zámku v Kanicích a v Nalžovských Horách. In *Památky západních Čech*. 1. Plzeň, Národní památkový ústav, ú. o. p. v Plzni, 2011, s. 48–61.
- Sousolí kalvárie u Bohušova za zámek Hradiště u Blovice. In *Jižní Plzeňsko*. 9. Blovice, Muzeum jižního Plzeňska, 2011, s. 79–86.
- Stavba tzv. Dolního nebo Nového zámku v Bečově nad Teplou. In *Castellologica bohemica*. 12. Praha, Archeologický ústav AV ČR, 2011, s. 369–384.
- Stavební vývoj zámku Zbiroh. In *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka v Rokycanech*. 22. Rokycany, Muzeum Dr. Bohuslava Horáka, 2010, s. 68–109.
- Stavitelská rodina Rohuřů z Přeštic. In *Jižní Plzeňsko*. 8. Blovice, Muzeum jižního Plzeňska, 2010, s. 22–24.
- Červené Poříčí, zámek a park v krajině. *Historická geografie*. 2009, roč. 35, č. 1, s. 249–266.
- Dvě pravděpodobně dosud neznámé stavby J. B. Santiniho v západních Čechách. *Zprávy památkové péče*. 2009, roč. 69, č. 2, s. 132–135.
- Kostnice, později panská hrobka v Blovicích. In *Jižní Plzeňsko*. 7. Blovice, Muzeum jižního Plzeňska, 2009, s. 32–42.
- Dosud neznámé informace k životu a dílu architekta Giovanni Antonia Biana Rossy. In *Zpráva o činnosti v letech 2004 až 2005, Odborné příspěvky*. Plzeň, Národní památkový ústav, ú. o. p. v Plzni, 2008, s. 47–55.
- Další nálezy k architektuře, sochařství a malířství v klášterním areálu v Kladrubech. *Zprávy památkové péče*. 2007, roč. 67, č. 2, s. 119–125.
- Ještě k malířské výzdobě kláštera v Kladrubech. *Zprávy památkové péče*. 2007, roč. 67, č. 4, s. 327–328.
- Hrabě Jan Adam z Questenberka a jeho kulturní aktivity na panství Bečov nad Teplou. *Akta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni*. 2. Plzeň, Fakulta filozofická Západočeské univerzity, 2006, s. 99–104.
- Pražský architekt Filip Spannbrucker na zbirožském panství. *Zprávy památkové péče*. 2006, roč. 66, č. 5, s. 429–432.
- Barokní úpravy a zařizování hřbitovního kostela sv. Štěpána v Mýtě. *Zprávy památkové péče*. 2005, roč. 65, č. 4, s. 362–363.
- Hamr v Dobřívě a hamry v Holoubkově a okolí. In *Z dějin hutnictví*. 35. Praha, Národní technické muzeum, 2005, s. 81–85.
- Hřbitovní kaple sv. Michaela archanděla v Bechyni. *Zprávy památkové péče*. 2005, roč. 65, č. 3, s. 274–276.
- Malíř Jan Jiří Major na zámku v Červeném Poříčí. *Zprávy památkové péče*. 2005, roč. 65, č. 1, s. 63–64.
- Barokní pivovar ve Švabíně u Zbiroha. In *Zpráva o činnosti v roce 2003, Odborné příspěvky*. Plzeň, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, 2004, s. 30–32.
- Deskové obrazy pozdně gotického oltáře z Mýta. *Muzejní a vlastivědná práce*. 2004, roč. 42, č. 1, s. 43–46. (Společně s L. Sršněm.)
- Historie a popis zámku [Červené Poříčí]. In *Červené Poříčí, Toulky minulostí obce a zámku*. Klatovy, Arkáda, 2004, s. 5–21. (Společně s D. Klímou.)
- Ještě k „neznámému západočeskému architektovi“. *Zprávy památkové péče*. 2004, roč. 64, č. 5, s. 459–460.
- K architektovi romantického zámku Klenová. In *Sborník prací z historie a dějin umění*. 3. Klatovy, Galerie Klatovy – Klenová, 2004, s. 217–219.
- Zámek v Kruknicích. In *Zpráva o činnosti v roce 2003, Odborné příspěvky*. Plzeň, Národní památkový ústav, ú. o. p. v Plzni, 2004, s. 27–30.
- Budovy areálu děkanského kostela v Klatovech. In *Sborník prací z historie a dějin umění*. 2. Klatovy, Galerie Klatovy – Klenová, 2003, s. 177–182.
- Další bavorský sochař v jezuitském kostele v Klatovech? In *Sborník prací z historie a dějin umění*. 2. Klatovy, Galerie Klatovy – Klenová, 2003, s. 187–190.
- Dějiny umění jako věda o člověku. In *Antropologické symposium*. 2. Dobrá Voda, Aleš Čeněk, [2003], s. 296–300.
- Josef Jäger – kopiáře, sv. 1., [recenze]. In *Pražský sborník historický*. 32. Ústí nad Labem, Albis international, 2003, s. 261–263.
- Pravděpodobný pokračovatel Jakuba Augustona v Chotěšově. In *Minulostí západočeského kraje*. 38. Ústí nad Labem, Albis international, 2003, s. 83–102.
- Barokní zámek v Týnci u Klatov. In *Sborník prací z historie a dějin umění*. 1. Klatovy, Galerie Klatovy – Klenová, 2002, s. 25–34.
- Poutní kostel ve Skokách u Žlutic. In *Výroční zpráva Státního památkového ústavu v Plzni za rok 2001*. Plzeň, Státní památkový ústav v Plzni, 2002, s. 133–135.
- Zámek v Chyších. In *Castellologica bohemica*. 8. Praha, Archeologický ústav AV ČR, 2002, s. 247–261.
- Barokní fara v Plánici a Bochově. In *Výroční zpráva Památkového ústavu v Plzni za rok 2000*. Plzeň, Památkový ústav v Plzni, 2001, s. 115–117.
- Barokní panské sídlo Terešov. In *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka*. 13. Rokycany, Muzeum Dr. Bohuslava Horáka, 2001, s. 11–20. (Společně s L. Drcovou.)
- K barokním umělcům v Kašperských Horách. In *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*. 6. Sušice, Muzeum Šumavy, 2001, s. 59–63.
- Prezent sušických pánů podkomořímu v roce 1637. In *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*. 5. Sušice, Muzeum Šumavy, 2001, s. 119–121.
- Případ italského štukatéra Bernarda Spinettiho. *Dějiny a současnost*. 2001, roč. 23, č. 5, s. 46–48.

Radnice v Kašperských Horách. In *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*. 6. Sušice, Muzeum Šumavy, 2001, s. 14–20. Stavení v závěru dvorku za budovou Muzea Šumavy v Sušici. In *Vlastivědný sborník Muzea Šumavy*. 6. Sušice, Muzeum Šumavy, 2001, s. 46–51.

Nové nálezy k sochařské výzdobě klášterního areálu v Kladrubech. *Zprávy památkové péče*. 2000, roč. 60, č. 6, s. 160–166.

Rokycanský pozdně barokní stavitel Jan Mourek. In *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka, Suppl. Hist. č. 9/2000, Regionální výzkum a jeho využití v praxi*. Rokycany, Muzeum Dr. Bohuslava Horáka, 2000, s. 21–26.

Kostel sv. Barbory u Radnic. In *Minulostí Západočeského kraje*. 34. Ústí nad Labem, Albis international, 1999, s. 47–50.

Rozmanitosti z kulturních dějin pozdně barokního Bečova. In *Sborník 600 let Bečova*. Bečov nad Teplou, Město Bečov nad Teplou, 1999, s. 26–30.

K barokní přestavbě kostela a zámku ve Štědré u Žlutic. *Zprávy památkové péče*. 1998, roč. 58, č. 1, s. 21–24.

Stavebně historický průzkum Klenová. In *30 let Galerie Klatovy – Klenová*. Klatovy, Galerie Klatovy – Klenová 1998, s. [45–55].

Barokní přestavba kostela sv. Jana Křtitele v Čížkově. In *Sborník Muzea Dr. Bohuslava Horáka*. 9. Rokycany, Muzeum Dr. Bohuslava Horáka, 1997, s. 7–16.

K barokním uměleckým památkám Vodňan. In *Vodňany a Vodňansko*. 4. Vodňany, Městské muzeum a galerie, 1997, s. 65–72.

Nová zámecká kaple v Doubí. In *Historický sborník Karlovarska*. 7. Karlovy Vary, Státní okresní archiv v Karlových Varech, 1997, s. 101–107.

Romantický zámek v Klenové. In *Kamenná kniha, Sborník k romantickému historismu – novogotice*. Sychrov, Zámek Sychrov, 1997, s. 117–121.

Barokní kostel a děkanství v Jesenici u Rakovníka. In *Městské památkové zóny Manětín a Rabštejn*. Mariánská Týnice, Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1996, s. 126–132. Ke stavební historii někdejšího farního kostela v Rabštejně. In *Městské památkové zóny Manětín a Rabštejn*. Mariánská Týnice, Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1996, s. 112–114.

Loreta ve Starém Hrozňatově u Chebu. *Zprávy památkové péče*. 1996, roč. 56, č. 3, s. 86–93.

Architekt Jakub Auguston mladší, In memoriam prof. Jaromíra Kováře († 1. 11. 1984). In *Minulostí Západočeského kraje*. 30. Ústí nad Labem, Albis international, 1995, s. 73–111.

Kaple sv. Kateřiny v Nynicích. In *850 let plaského kláštera, (1445–1995)*. Mariánská Týnice, Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1995, s. 67–73.

Hospodářský dvůr zámku v Manětíně. In *Severní Plzeňsko*. Mariánská Týnice, Muzeum a galerie severního Plzeňska, 1994, s. 52–58.

Hrad Andělská Hora. In *Historický sborník Karlovarska*. 2. Karlovy Vary, Státní okresní archiv v Karlových Varech, 1994, s. 46–49.

Zámek v Osvračíně. *Zprávy památkové péče*. 1993, roč. 53, č. 7, s. 289–290.

Několik poznámek k barokní architektuře západních Čech. In *Minulostí Západočeského kraje*. 25. Plzeň, Západočeské nakl., 1989, s. 129–150.

Spolupráce sochaře Matyáše B. Brauna s architektem Františkem M. Kaňkou. In *Matyáš Bernard Braun, 1684–1738, Sborník z vědecké konference Národní galerie v Praze 26. a 27. listopadu 1984*. Praha, Národní galerie, 1988, s. 151–158.

Barokní zámek v Dolní Lukavici. *Památky a příroda*. 1982, roč. 7, č. 10, s. 582–587.

Bývalý klášterní kostel v Chyších. *Památky a příroda*. 1978, roč. 3, č. 1, s. 18–24.

Karel Matásek

Za Lucii Štěřbovou

29. 4. 2014 tragicky zemřela Mgr. L. Štěřbová, naše kolegyně a nadějná adeptka památkářství v plzeňském pracovišti Národního památkového ústavu, a to pádem z vysokého lešení na zem, jenž následoval po její náhlé nevolnosti.

Je pravděpodobné, že k pádu by bylo vůbec nedošlo, pokud by lešení, na němž Lucie pracovala při průzkumu a dokumentaci barevnosti fasád jedné z historických budov na území městské památkové zóny v Boru (okr. Tachov), splňovalo podmínky bezpečnosti.

L. Štěřbová se dožila dvaceti šesti let. Pocházela z Olešnice u Chlumce nad Cidlinou ve východních Čechách. Byla absolventkou oboru dějin umění na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Na územním odborném pracovišti v Plzni Národního památkového ústavu působila od 2. 9. 2013. Ve své práci se věnovala s velkou odpovědností především restaurování kulturních památek, jež jsou díly výtvarných umění nebo uměleckých řemesel.

Málokdo si umí představit bolest, kterou v souvislosti s tragédií má už navždy nejužší rodina L. Štěřbové, zejména její rodiče.

Poslední rozloučení s Lucií se konalo v kostele sv. Voršily v Chlumci nad Cidlinou 9. 5. 2014.

Jan Kaigl

L. Štěřbová. (Foto R. Kodera, 11. 2. 2014)

